

ДИРЕКТИВА 2008/115/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА**от 16 декември 2008 година****относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите-членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни**

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално член 63, параграф 3, буква б) от него,

като взеха предвид предложението на Комисията,

в съответствие с процедурата, установена в член 251 от Договора ⁽¹⁾,

като имат предвид, че:

- (1) Европейският съвет, състоял се в Тампере на 15 и 16 октомври 1999 г., установи съгласуван подход в областта на имиграцията и убежището, който обхваща едновременно създаването на обща система за убежище, политиката за законна имиграция и борбата срещу незаконната имиграция.
- (2) Европейският съвет, състоял се в Брюксел на 4 и 5 ноември 2004 г., призова за установяването на ефективна политика за извеждане и репатриране, основана на общи норми, с оглед на това съответните лица да бъдат връщани по хуманен начин и при пълно зачитане на техните основни права и на тяхното достойнство.
- (3) На 4 май 2005 г. Комитетът на министрите на Съвета на Европа прие „20 насоки относно принудителното връщане“.
- (4) Следва да се установят ясни, прозрачни и справедливи правила с цел установяване на ефективна политика на връщане като необходим елемент на една добре ръководена миграционна политика.
- (5) Настоящата директива следва да установи хоризонтален набор от правила, приложими спрямо всички граждани на трети страни, които не отговарят или са престанали да отговарят на условията за влизане, престой или пребиваване в дадена държава-членка.
- (6) Държавите-членки следва да следят за това прекратяването на незаконния престой на граждани на трети страни да се извършва по справедлива и прозрачна процедура. В съответствие с общите принципи на законодателството на ЕС, решенията съгласно настоящата директива следва да се вземат индивидуално и въз основа на обективни критерии, което означава, че незаконният престой не следва да е единственото обстоятелство, което трябва да се вземе предвид. Когато използват стандартни формуляри за решения, свързани с връщане, например решения за връщане, и, ако има такива, забрани да влизане или решения за извеждане, държавите-членки следва да зачитат този принцип и изцяло да спазват всички приложими разпоредби на настоящата директива.
- (7) Подчертава се необходимостта от споразумения за обратно приемане между Общността и трети страни, както и от двустранни споразумения за обратно приемане с трети страни, с цел улесняване на процеса на връщане. Международното сътрудничество със страните на произход на всички етапи от процеса на връщане е предварително условие за постигане на трайно връщане.
- (8) Признава се законното право на държавите-членки да връщат граждани на трети страни, които са в незаконен престой, при наличие на справедливи и ефикасни системи за убежище, които изцяло да зачитат принципа на „забрана за връщане“ (non-refoulement).
- (9) В съответствие с Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 г. относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите-членки ⁽²⁾, гражданин на трета страна, който е подал молба за убежище в държава-членка, не следва да бъде считан за лице, което е в незаконен престой на територията на държавата-членка, до влизането в сила на отрицателно решение относно молбата или на решение, прекратяващо правото му на престой като кандидат за убежище.
- (10) Когато няма основания да се счита, че постигането на целта на процедурата за връщане би било възпрепятствано, следва да се отдава предпочитание на доброволното връщане спрямо принудителното връщане, като се определи срок за доброволно напускане. Срокът за доброволно напускане следва да се удължи, когато това се счита за необходимо поради конкретните обстоятелства на всеки отделен случай. С оглед да се насърчава доброволното връщане държавите-членки следва да предвидят предоставянето на засилена помощ и консултиране във връзка с връщането, както и да използват по най-добрия начин съответните възможности за финансиране, с които разполагат по Европейския фонд за връщане.
- (11) Следва да се установи общ минимален набор от правни гаранции, приложими за решенията, свързани с връщането, за да се осигури ефективна защита на интересите на засегнатите лица. Необходимата правна помощ следва да се предостави на лица, които не разполагат с достатъчни средства. Държавите-членки следва да предвидят в националното си законодателство в кои случаи правната помощ трябва да се счита за необходима.

⁽¹⁾ Становище на Европейския парламент от 18 юни 2008 г. (все още непубликувано в Официален вестник) и Решение на Съвета от 9 декември 2008 г.

⁽²⁾ ОВ L 326, 13.12.2005 г., стр. 13.

- (12) Следва да се вземе под внимание положението на граждани на трети страни, които са в незаконен престой, но не могат все още да бъдат изведени. Техните основни ежедневни потребности следва да бъдат определени съгласно националното законодателство. За да могат да докажат специфичното си положение в случай на административен контрол или проверки, на тези лица следва да бъде предоставено писмено потвърждение за тяхното положение. Държавите-членки следва да разполагат със свобода на преценка по отношение на модела и формата на писменото потвърждение и следва също така да могат да го включват в решения, свързани с връщането, приети съгласно настоящата директива.
- (13) Използването на принудителни мерки следва да бъде изрично подчинено на принципите на пропорционалност и ефективност на предприеманите мерки и преследваните цели. Следва да се установят минимални гаранции, приложими за процедурата по принудително връщане, като се вземе предвид Решение 2004/573/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. относно организацията на общите полети за извеждане от територията на две или повече държави-членки на граждани на трети страни, за които се прилагат индивидуални мерки за извеждане⁽¹⁾. Държавите-членки следва да разполагат с различни възможности за наблюдение на принудителното връщане.
- (14) Следва да се даде европейско измерение на последствията от националните мерки за връщане, като се въведе забрана за влизане, забраняваща влизането и престоя на територията на всички държави-членки. Срокът на забраната за влизане следва да бъде определен, като надлежно се вземат предвид всички обстоятелства от значение в отделния случай и неговата продължителност не бива, по принцип, да надвишава пет години. Във връзка с това следва да отдели специално внимание на факт, че по отношение на засегнатия гражданин на трета страна вече е налице повече от едно решение за връщане или заповед за извеждане, или е влязъл на територията на държава-членка по време на действие на забрана за влизане.
- (15) Държавите-членки следва да имат правото да решават дали при оспорване на решение, свързано с връщане, на преразглеждащия или проверяващия орган се предоставят правомощия да вземе самостоятелно решение, свързано с връщането, което да замени предходното решение.
- (16) Използването на задържане с цел извеждане следва да бъде ограничено и подчинено на принципа на пропорционалност относно предприеманата мярка и преследваните цели. Задържане е оправдано единствено с цел да се подготви връщането или да се извърши процесът на извеждането, и когато прилагането на по-леки принудителни мерки не би било достатъчно.
- (17) Задържаните граждани на трети страни следва да се третират по хуманен и достоен начин, като се зачитат техните основни права и се спазва международното и националното право. Без да се засяга първоначалното задържане от правоприлагащите органи, което се урежда от националното законодателство, задържането следва по правило да се извършва в специализирани места за задържане.
- (18) Държавите-членки следва да имат бърз достъп до информацията относно забраните за влизане, издадени от други държави-членки. Този обмен на информация следва да се осъществява в съответствие с Регламент (ЕО) № 1987/2006 на Европейския парламент и на Съвета за създаването, функционирането и използването на Шенгенска информационна система от второ поколение (ШИС II)⁽²⁾.
- (19) Прилагането на настоящата директива следва да се съпътства от сътрудничество между институциите, участващи на всички равнища в процеса на връщане, както и от обмен и насърчаване на най-добрите практики, като по този начин осигурява добавена стойност на европейско равнище.
- (20) Доколкото целта на настоящата директива и по-специално установяването на общи правила, приложими за процедурите на връщане и извеждане, използването на принудителни мерки, задържане и забрана за влизане, не може да бъде осъществена в достатъчна степен от държавите-членки и следователно, поради мащаба и последиците ѝ, може да бъде по-добре осъществена на общностно равнище. Общността може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.
- (21) Държавите-членки следва да изпълняват разпоредбите на настоящата директива без дискриминация на основание пол, раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични характеристики, език, религия или вяра, политически или други възгледи, принадлежност към национално малцинство, имуществено състояние, потекло, наличие на увреждания, възраст или сексуална ориентация.
- (22) Съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето от 1989 г., „висшите интереси на детето“ следва да са първостепенно съображение за държавите-членки при изпълнението на настоящата директива. Съгласно Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, зачитането на семейния живот следва да е първостепенно съображение за държавите-членки при изпълнението на настоящата директива.
- (23) Изпълнението на настоящата директива не засяга задълженията, произтичащи от Женевската конвенция за статута на бежанците от 28 юли 1951 г., изменена с Нюйоркския протокол от 31 януари 1967 г.
- (24) Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, признати по-специално от Хартата на основните права на Европейския съюз.

⁽¹⁾ ОВ L 261, 6.8.2004 г., стр. 28.

⁽²⁾ ОВ L 381, 28.12.2006 г., стр. 4.

- (25) В съответствие с членове 1 и 2 от Протокола относно позицията на Дания, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за създаване на Европейската общност, Дания не взема участие в приемането на настоящата директива и не е обвързана от нея, нито от нейното прилагане. Като се има предвид, че настоящата директива доразвива — доколкото тя се прилага по отношение на граждани на трети страни, които не отговарят или вече са престанали да отговарят на условията за влизане в съответствие с Кодекса на шенгенските граници ⁽¹⁾ — достиженията на правото от Шенген по разпоредбите на дял IV от част трета от Договора за създаване на Европейската общност, Дания, в съответствие с член 5 от посочения протокол, решава в срок от шест месеца от приемането на настоящата директива дали да я въведе в своето национално законодателство.
- (26) Доколкото се прилага по отношение на граждани на трети страни, които не отговарят или са престанали да отговарят на условията за влизане в съответствие с Кодекса на шенгенските граници, настоящата директива представлява развитие на разпоредби на достиженията на правото от Шенген, в което Обединеното кралство не участва, в съответствие с Решение 2000/365/ЕО на Съвета от 29 май 2000 г. относно искането на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия да участва в някои разпоредби от достиженията на правото от Шенген ⁽²⁾; освен това, в съответствие с членове 1 и 2 от Протокола относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия, приложен към Договора за Европейския съюз и Договора за създаване на Европейската общност и без да се засяга член 4 от посочения протокол, Обединеното кралство не участва в приемането на настоящата директива и не е обвързано от нея, нито от нейното прилагане.
- (27) Доколкото се прилага по отношение на граждани на трети страни, които не отговарят или са престанали да отговарят на условията за влизане в съответствие с Кодекса на шенгенските граници, настоящата директива представлява развитие на разпоредби на достиженията на правото от Шенген, в което Ирландия не участва, в съответствие с Решение 2002/192/ЕО на Съвета от 28 февруари 2002 г. относно искането на Ирландия да участва в някои разпоредби от достиженията на правото от Шенген ⁽³⁾; освен това, в съответствие с членове 1 и 2 от Протокола относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия, приложен към Договора за Европейския съюз и Договора за създаване на Европейската общност, и без да се засяга член 4 от посочения протокол, Ирландия не участва в приемането на настоящата директива и не е обвързана от нея, нито от нейното прилагане.
- (28) По отношение на Исландия и Норвегия настоящата директива представлява — доколкото тя се прилага по отношение на граждани на трети страни, които не отговарят или са престанали да отговарят на условията за влизане в съответствие с Кодекса на шенгенските

граници — развитие на разпоредби на достиженията на правото от Шенген по смисъла на Споразумението, сключено от Съвета на Европейския съюз и Република Исландия и Кралство Норвегия за асоцииране на тези две държави в процеса на изпълнението, прилагането и развитието на достиженията на правото от Шенген, които спадат към областта, посочена в член 1, буква В от Решение 1999/437/ЕО на Съвета ⁽⁴⁾ относно определени условия по прилагането на това споразумение.

- (29) По отношение на Швейцария настоящата директива представлява - доколкото тя се прилага по отношение на граждани на трети страни, които не отговарят или са престанали да отговарят на условията за влизане в съответствие с Кодекса на шенгенските граници - развитие на разпоредби на достиженията на правото от Шенген по смисъла на Споразумението между Европейския съюз, Европейската общност и Конфедерация Швейцария за асоцииране на Конфедерация Швейцария при въвеждането, прилагането и развитието на достиженията на правото от Шенген, които спадат към областта, посочена в член 1, буква В от Решение 1999/437/ЕО, във връзка с член 3 от Решение 2008/146/ЕО на Съвета ⁽⁵⁾ за сключване от името на Европейската общност на това споразумение.
- (30) По отношение на Лихтенщайн настоящата директива представлява - доколкото тя се прилага по отношение на граждани на трети страни, които не отговарят или са престанали да отговарят на условията за влизане в съответствие с Кодекса на шенгенските граници - развитие на разпоредби на достиженията на правото от Шенген по смисъла на Протокола между Европейския съюз, Европейската общност, Конфедерация Швейцария и Княжество Лихтенщайн за присъединяването на Княжество Лихтенщайн към Споразумението между Европейския съюз, Европейската общност и Конфедерация Швейцария за асоциирането на Конфедерация Швейцария при изпълнението, прилагането и развитието на достиженията на правото от Шенген, които спадат към областта, посочена в член 1, буква В от Решение 1999/437/ЕО, във връзка с член 3 от Решение 2008/261/ЕС на Съвета ⁽⁶⁾ за подписването от името на Европейската общност и за временното прилагане на някои разпоредби от този протокол,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА I

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1

Предмет

Настоящата директива определя общите стандарти и процедури, които се прилагат в държавите-членки по отношение на връщането на граждани на трети страни, които са в незаконен престой, в съответствие с основните права, които се явяват общи принципи на правото на Общността, както и на международното право, включително задълженията в областта на защитата на бежанците и правата на човека.

⁽¹⁾ Регламент (ЕО) № 562/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 г. за създаване на Кодекс на Общността за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (ОВ L 105, 13.4.2006 г., стр. 1).

⁽²⁾ ОВ L 131, 1.6.2000 г., стр. 43.

⁽³⁾ ОВ L 64, 7.3.2002 г., стр. 20.

⁽⁴⁾ ОВ L 176, 10.7.1999 г., стр. 31.

⁽⁵⁾ ОВ L 53, 27.2.2008 г., стр. 1.

⁽⁶⁾ ОВ L 83, 26.3.2008 г., стр. 3.

Член 2

Приложно поле

1. Настоящата директива се прилага по отношение на граждани на трети страни, които са в незаконен престой на територията на държава-членка.

2. Държавите-членки могат да решат да не прилагат настоящата директива за граждани на трети страни:

- a) по отношение на които има отказ за влизане в съответствие с член 13 от Кодекса на шенгенските граници или които са задържани или засечени от компетентните органи във връзка с незаконно прекосяване по суша, море или въздух на външната граница на държава-членка и които впоследствие не са получили разрешение или право на престой в тази държава-членка;
- b) които подлежат на връщане като наказателноправна санкция или като последствие от наказателноправна санкция съгласно националното законодателство или по отношение на които са образувани процедури за екстрадиция.

3. Настоящата директива не се прилага за лица, които се ползват от общностното право на свободно движение, както е определено в член 2, точка 5 от Кодекса на шенгенските граници.

Член 3

Определения

За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

1. „гражданин на трета страна“ е всяко лице, което не е гражданин на Съюза по смисъла на член 17, параграф 1 от Договора и което не се ползва от общностното право на свободно движение, както е определено в член 2, точка 5 от Кодекса на шенгенските граници;
2. „незаконен престой“ е всяко присъствие на територията на държава-членка на гражданин на трета страна, който не отговаря или е престанал да отговаря на условията за влизане, изложени в член 5 от Кодекса на шенгенските граници, или на други условия за влизане, престой или пребиваване в тази държава-членка;
3. „връщане“ е процесът на връщане на гражданин на трета страна — при доброволно или принудително изпълнение на задължение за връщане — в:

— неговата страна на произход, или

— страна на транзитно преминаване в съответствие със споразумения на Общността или двустранни споразумения за обратно приемане или други договорености, или

— трета страна, в която гражданинът на трета страна доброволно решава да се върне и в която ще бъде приет;

4. „решение за връщане“ е административно или съдебно решение или друг акт, което определя или обявява за незаконен престоя на гражданин на трета страна и налага или постановява задължение за връщане;
5. „извеждане“ е принудителното изпълнение на задължението за връщане и по-специално физическото транспортиране извън държавата-членка;
6. „забрана за влизане“ е административно или съдебно решение или акт, с което се забраняват влизането и престоят на територията на държавите-членки за определен период, придружавашо решение за връщане;
7. „опасност от укриване“ е наличието в конкретен случай на основания, които са породени от обективни критерии, определени в законодателството, да се смята, че гражданин на трета страна, по отношение на когото са образувани процедури за връщане, може да се укрие;
8. „доброволно напускане“ е изпълнение на задължението за връщане в срока, определен за тази цел в решението за връщане;
9. „уязвими лица“ означава малолетни или непълнолетни лица, непридружени малолетни или непълнолетни лица, лица с увреждания, възрастни хора, бременни жени, самотни родители с малолетни или непълнолетни деца и лица, които са били подложени на мъчения, изнасилване или други сериозни форми на психическо, физическо или сексуално насилие.

Член 4

По-благоприятни разпоредби

1. Настоящата директива се прилага, без да се засягат по-благоприятните разпоредби на:

- a) двустранните или многостранните споразумения между Общността или Общността и нейните държави-членки, от една страна, и една или повече трети страни, от друга страна;
- b) двустранните или многостранните споразумения между една или повече държави-членки и една или повече трети страни.

2. С настоящата директива не се засягат разпоредбите, които могат да са по-благоприятни за граждани на трети страни, и които са предвидени в достиженията на правото на Общността в областта на имиграцията и предоставянето на убежище.

3. С настоящата директива не се засяга правото на държавите-членки да приемат или да продължат да прилагат разпоредби, които са по-благоприятни за лицата, по отношение на които тя се прилага, при условие че подобни разпоредби са съвместими с настоящата директива.

4. По отношение на граждани на трети страни, които са изключени от приложното поле на настоящата директива, в съответствие с член 2, параграф 2, буква а) държавите-членки:

- а) гарантират, че отношението им и равнището на защита не са по-малко благоприятни от посочените в член 8, параграфи 4 и 5 (ограничения на използването на принудителни мерки), член 9, параграф 2, буква а) (отлагане на извеждането), член 14, параграф 1, букви б) и г) (спешни медицински грижи и отчитане на потребностите на уязвимите лица) и членове 16 и 17 (условия за задържане), както и
- б) спазват принципа на „забрана за връщане“;

Член 5

Принцип на „забрана за връщане“, висши интереси на детето, семеен живот и здравословно състояние

При прилагането на настоящата директива държавите-членки надлежно вземат предвид:

- а) висшите интереси на детето;
- б) семейния живот;
- в) здравословното състояние на засегнатия гражданин на трета страна,

и спазват принципа на „забрана за връщане“.

ГЛАВА II

ПРЕКРАТЯВАНЕ НА НЕЗАКОНЕН ПРЕСТОЙ

Член 6

Решение за връщане

1. Държавите-членки издават решение за връщане на всеки гражданин на трета страна, който е в незаконен престой на тяхна територия, без да се засягат изключенията, посочени в параграфи 2—5.

2. От граждани на трети страни, които са в незаконен престой на територията на държава-членка и притежават валидно разрешение за пребиваване или друго разрешение, даващо право на престой, което е издадено от друга държава-членка, се изисква незабавно да отидат на територията на тази друга държава-членка. В случай че засегнатият гражданин на трета страна не се съобрази с това изискване или когато незабавното напускане на гражданина на трета страна се налага поради основания, свързани с обществения ред или националната сигурност, се прилага параграф 1.

3. Държавата-членка може да се въздържа от издаване на решение за връщане на гражданин на трета страна, който е в незаконен престой на нейна територия, ако засегнатият гражданин на трета страна бъде приет обратно от друга държава-членка въз основа на двустранни споразумения или договорености, които са действащи към датата на влизане в сила на настоящата директива. В този случай държавата-

членка, която е приела обратно засегнатия гражданин на трета страна, прилага параграф 1.

4. Държавите-членки могат във всеки един момент да вземат решение да предоставят на гражданин на трета страна, който е в незаконен престой на тяхна територия, самостоятелно разрешение за пребиваване или друго разрешение, което дава право на престой, поради хуманни, хуманитарни или други причини. В този случай не се издава решение за връщане. В случай, че решение за връщане вече е издадено, то се оттегля или се спира изпълнението му за срока на валидност на разрешението за пребиваване или на друго разрешение, с което се дава право на престой.

5. Ако по отношение на гражданин на трета страна, който е в незаконен престой на територията на държава-членка, е образувана процедура за подновяване на разрешение за пребиваване или друго разрешение, предоставящо право на престой, държавата-членка разглежда възможността да се въздържа от издаване на решение за връщане до приключване на процедурата, без да се засяга параграф 6.

6. Настоящата директива не препятства държавите-членки да приемат решение за прекратяване на законния престой, заедно с решение за връщане и/или решение за извеждане и/или забрана за влизане в рамките на едно административно или съдебно решение или акт, съгласно националното им законодателство, без да се засягат процедурните гаранции, предвидени в глава III и в други приложими разпоредби на общностното и националното законодателство.

Член 7

Доброволно напускане

1. В решението за връщане се предвижда подходящ срок за доброволно напускане с продължителност от седем до тридесет дни, без да се засягат изключенията, посочени в параграфи 2 и 4. Държавите-членки могат да предвидят в националното си законодателство, че подобен срок се предоставя единствено след подаване на молба от засегнатия гражданин на трета страна. В този случай държавите-членки уведомяват засегнатите граждани на трети страни относно възможността да подадат подобна молба.

Срокът, предвиден в първа алинея, не изключва възможността за по-ранно напускане на засегнатите граждани на трети страни.

2. При необходимост държавите-членки удължават срока за доброволно напускане с достатъчен период, като вземат предвид конкретните обстоятелства във всеки отделен случай, като например продължителност на престоя, наличието на посещаващи училище деца и наличието на други семейни и социални връзки.

3. През цялата продължителност на срока за доброволно напускане могат да бъдат наложени някои изисквания с оглед избягване на опасността от укриване, като редовно явяване пред властите, внасяне на подходяща парична гаранция, предоставяне на документи или задължение за престой на определено място.

4. Ако съществува опасност от укриване или ако молбата за законен престой е отхвърлена като явно неоснователна или измамна, или ако засегнатото лице представлява опасност за обществения ред, обществената или националната сигурност, държавите-членки могат да се въздържат от предоставяне на срок за доброволно напускане или да предоставят срок, който е по-кратък от седем дни.

Член 8

Извеждане

1. Държавите-членки предприемат всички необходими мерки, за да изпълнят принудително решението за връщане, ако не е бил предоставен срок за доброволно напускане съгласно член 7, параграф 4 или ако задължението за връщане не е било изпълнено в рамките на предоставения съгласно член 7 срок за доброволно напускане.

2. Ако държавата-членка е предоставила срок за доброволно напускане съгласно член 7, решението за връщане може да се изпълни принудително само след изтичане на срока, освен ако по време на този срок не възникне опасност по смисъла на член 7, параграф 4.

3. Държавите-членки могат да приемат отделно административно или съдебно решение или акт за постановяване на извеждането.

4. Когато държава-членка използва - като крайно средство - принудителни мерки, за да изведе гражданин на трета страна, който се противопоставя на извеждането, тези мерки трябва да са пропорционални и да не превишават разумната употреба на сила. Те се изпълняват съгласно националното законодателство в съответствие с основните права и като се зачита надлежно достойнството и физическата неприкосновеност на засегнатия гражданин на трета страна.

5. При извеждане по въздушен път държавите-членки вземат предвид общите насоки относно мерките за сигурност при съвместни операции за извеждане по въздушен път, приложени към Решение 2004/573/ЕО.

6. Държавите-членки създават ефективна система за наблюдение на принудителното връщане.

Член 9

Отлагане на извеждането

1. Държавите-членки отлагат извеждането:

а) когато това би нарушило принципа на „забрана за връщане“ или

б) за продължителността на разрешено спиране на изпълнението в съответствие с член 13, параграф 2.

2. Държавата-членка може да отложи извеждането за подходящ срок, като вземе предвид конкретните обстоятелства

във всеки отделен случай. Държавите-членки по-специално вземат предвид:

а) физическото или психическото състояние на гражданина на трета страна;

б) технически причини, като липса на възможност за превоз или неуспех на извеждането поради невъзможност за идентифициране.

3. Ако извеждането се отлага съгласно параграфи 1 и 2, предвидените в член 7, параграф 3 задължения могат да бъдат наложени на засегнатия гражданин на трета страна.

Член 10

Връщане и извеждане на непридружени малолетни или непълнолетни лица

1. Преди да се вземе решение за издаването на решение за връщане по отношение на непридружено малолетно или непълнолетно лице, съответните служби — различни от властите, изпълняващи връщането — предоставят съдействие, като се отчитат надлежно висшите интереси на детето.

2. Преди непридруженото малолетно или непълнолетно лице да бъде изведено от територията на държава-членка, органите на тази държава-членка се уверяват, че то ще бъде върнато на член на неговото семейство, на определен настойник или на подходящи приемни центрове в държавата по връщане.

Член 11

Забрана за влизане

1. Решенията за връщане се придружават от забрана за влизане:

а) ако не е предоставен срок за доброволно напускане; или

б) ако задължението за връщане не е било изпълнено.

В останалите случаи решенията за връщане могат да бъдат придружени от забрана за влизане.

2. Продължителността на забраната за влизане се определя, като надлежно се вземат предвид всички обстоятелства от значение за отделния случай, и по принцип не надвишава пет години. Тя може обаче да надвиши пет години, ако гражданинът на трета страна представлява сериозна заплаха за обществения ред, обществената или националната сигурност.

3. Държавите-членки разглеждат възможността да оттеглят или да спрат действието на забрана за влизане, в случаите когато гражданин на трета страна, по отношение на когото е налице забрана за влизане, издадена в съответствие с параграф 1, втора алинея, може да докаже, че е напуснал територията на съответната държава-членка при пълно спазване на решението за връщане.

Без да се засяга параграф 1, първа алинея, буква б) и при условие че съответният гражданин на трета страна не представлява заплаха за обществената ред, обществената или националната сигурност, забрана за влизане не се издава по отношение на жертвите на трафик на хора, на които е дадено разрешение за пребиваване съгласно Директива 2004/81/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. за издаване на разрешение за пребиваване на граждани на трети страни, които са жертви на трафик на хора или на които е предоставена помощ за незаконна имиграция и които сътрудничат с компетентните органи ⁽¹⁾.

Държавите-членки могат да се въздържат от издаването на забрана за влизане или да оттеглят или спрат действието на такава забрана в отделни случаи по хуманитарни причини.

Държавите-членки могат да оттеглят или да спрат действието на забрана за влизане в отделни случаи или определени категории случаи по други причини.

4. Когато държава-членка разглежда възможността да издаване на разрешение за пребиваване или друго разрешение, което дава право на престой на гражданин на трета страна, по отношение на когото е налице забрана за влизане, издадена от друга държава-членка, тя първо се консултира с държавата-членка, издала забраната за влизане, и взема предвид нейните интереси съгласно член 25 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген ⁽²⁾.

5. Параграфи 1—4 се прилагат, без да се засяга правото на международна закрила в държавите-членки, както е определено в член 2, буква а) от Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила ⁽³⁾.

ГЛАВА III

ПРОЦЕДУРНИ ГАРАНЦИИ

Член 12

Формуляр

1. Решенията за връщане и — в случай че бъдат издадени — решенията за забрана за влизане и решенията за извеждане се издават в писмена форма и посочват фактическите и правните основания, както и информацията относно съществуващите правни средства за защита.

Информацията относно фактическите основания може да бъде ограничена, когато националното право позволява ограничаване на правото на информация, по-конкретно за да се гарантира националната сигурност, отбраната, обществената сигурност и с оглед предотвратяването, разследването, разкриването и санкционирането на престъпления.

2. Държавите-членки осигуряват, при поискване, писмен или устен превод на основните елементи на решенията, свързани с връщане, както е посочено в параграф 1, включително информацията относно съществуващите правни средства за

защита, на език, който гражданинът на трета страна разбира или който основателно може да се предполага, че разбира.

3. Държавите-членки могат да решат да не прилагат параграф 2 по отношение на граждани на трета страна, които са влезли незаконно на територията на държава-членка и които впоследствие не са получили разрешение или право на престой в тази държава-членка.

В тези случаи решенията, свързани с връщане, посочени в параграф 1, се предоставят чрез стандартен формуляр, както е предвидено в националното законодателство.

Държавите-членки предоставят брошури с обща информация, в които основните елементи на стандартния формуляр са обяснени най-малко на пет от езиците, които най-често се използват или се разбират от незаконните мигранти, влизачи в съответната държава-членка.

Член 13

Средства за защита

1. Засегнатият гражданин на трета страна има право на ефективни средства за защита, които му позволяват да обжалва или да иска преразглеждане на решенията, свързани с връщане, посочени в член 12, параграф 1, пред компетентен съдебен или административен орган, или пред компетентен орган, съставен от членове, които са безпристрастни и чиято независимост е гарантирана.

2. Посоченият в параграф 1 орган има правомощието да преразглежда решенията за връщане, посочени в член 12, параграф 1, включително възможността за временно спиране на принудителното им изпълнение, освен ако временното спиране не е вече приложимо съгласно националното законодателство.

3. Засегнатият гражданин на трета страна има възможност да получи правни съвети, представителство и, когато е необходимо, езикова помощ.

4. Държавите-членки гарантират, че необходимата юридическа консултация и/или процесуално представителство се предоставят безплатно при поискване в съответствие със съответното национално законодателство или правила относно правната помощ, и могат да предвидят по отношение на тези безплатна юридическа консултация и/или процесуално представителство да се прилагат условията, посочени в член 15, параграфи 3—6 от Директива 2005/85/ЕО.

Член 14

Гаранции при връщане

1. Държавите-членки гарантират, с изключение на ситуацията, предвидена в членове 16 и 17, че доколкото е възможно се вземат предвид следните принципи по отношение на граждани на трети страни по време на предоставения срок за доброволно напускане в съответствие с член 7 или по време на сроковете, за които извеждането е отложено в съответствие с член 9:

⁽¹⁾ ОВ L 261, 6.8.2004 г., стр. 19.

⁽²⁾ ОВ L 239, 22.9.2000 г., стр. 19.

⁽³⁾ ОВ L 304, 30.9.2004 г., стр. 12.

- а) запазва се целостта на семейството с членове на семейството, намиращи се на тяхна територия;
- б) предоставят се спешни медицински грижи и основно лечение на болести;
- в) предоставя се достъп до основните елементи на образователната система на малолетни или непълнолетни лица в зависимост от продължителността на престоя им;
- г) вземат се предвид специалните потребности на уязвимите лица.

2. Държавите-членки предоставят на посочените в параграф 1 лица потвърждение в писмен вид съгласно националното законодателство, че срокът на доброволно напускане е удължен съгласно член 7, параграф 2, или че решението за връщане временно няма да бъде изпълнявано принудително.

ГЛАВА IV

ЗАДЪРЖАНЕ С ЦЕЛ ИЗВЕЖДАНЕ

Член 15

Задържане

1. Освен ако в конкретния случай не могат да се приложат ефективно други достатъчни, но по-леки принудителни мерки, държавите-членки могат да задържат гражданин на трета страна, по отношение на когото са образувани процедури за връщане, само за да се подготви връщането и/или да се извърши процеса на извеждане, и по-специално когато:

- а) е налице опасност от укриване; или
- б) засегнатият гражданин на трета страна избягва или възпрепятства подготовката на връщането или процеса по извеждането.

Всяко едно задържане е за възможно най-кратък срок и продължава единствено по време на процедурите по извеждане и при надлежно изпълнение на тези процедури.

2. Задържането се постановява от административните или съдебните власти.

Задържането се постановява в писмен вид и включва фактическите и правните основания.

Когато е постановено задържане от административни органи, държавите-членки:

- а) или осигуряват бърз съдебен контрол на законността на задържането, който се осъществява във възможно най-кратък срок след началото на задържането;
- б) или предоставят на съответния гражданин на трета страна правото да започне производство, при което решението за законността на задържането подлежи на бърз съдебен контрол, при който съдът се произнася във възможно

най-кратък срок след започването на съответното производство. В такъв случай държавите-членки уведомяват незабавно засегнатия гражданин на трета страна относно възможността да започнат подобно производство.

Засегнатият гражданин на трета страна се освобождава незабавно, в случай че задържането се окаже незаконно.

3. Във всеки един случай задържането се преразглежда през разумни интервали или по молба на засегнатия гражданин на трета страна, или служебно. В случай на продължителни срокове за задържане актовете по преразглеждане подлежат на съдебен контрол.

4. Когато стане ясно, че вече не съществува разумна възможност за извеждане по правни или други съображения или че вече не съществуват посочените в параграф 1 условия, задържането престава да бъде оправдано и засегнатото лице се освобождава незабавно.

5. Задържането продължава, докато съществуват посочените в параграф 1 условия и то е необходимо, за да се гарантира успешно извеждане. Всяка държава-членка определя максимална продължителност за задържане, която не може да надвишава шест месеца.

6. Държавите-членки не могат да удължават посочения в параграф 5 срок освен за ограничен срок, който не надвишава допълнителни дванадесет месеца в съответствие с националното законодателство, в случаите когато, независимо от положените от тях разумни усилия, е вероятно операцията по извеждането да продължи по-дълго поради:

- а) липса на съдействие от съответния гражданин на трета страна или;
- б) забавяне при получаването на необходимата документация от трети страни.

Член 16

Условия на задържане

1. Задържането по правило се извършва в специализирани центрове за задържане. Когато дадена държава-членка не може да осигури настаняване в специализиран център за задържане и е трябва да прибегне до настаняване в затвор, задържаните граждани на трети страни се отделят от обикновените затворници.

2. Задържани граждани на трети страни при поискване получават разрешение за своевременно установяване на контакт със законни представители, членове на семейството и компетентни консулски власти.

3. Особено внимание се обръща на положението на уязвимите лица. Предоставят се спешни медицински грижи и основно лечение на болести.

4. Съответните компетентни национални, международни и неправителствени организации и органи имат възможността да посещават центровете за задържане, посочени в параграф 1, доколкото те се използват за задържане на граждани на трети страни в съответствие с настоящата глава. Подобни посещения могат да бъдат подложени на разрешителен режим.

5. На задържаните граждани на трета страна се предоставя систематично информация, в която се разясняват правилата, които се прилагат в центъра за задържане, и се излагат техните права и задължения. Тази информация включва информация относно правото им съгласно националното законодателство да влязат в контакт с посочените в параграф 4 организации и органи.

Член 17

Задържане на малолетни или непълнолетни лица и на семейства

1. Непридружените малолетни или непълнолетни лица и семейства с малолетни или непълнолетни лица се задържат само като крайна мярка и за най-краткия подходящ срок.

2. На задържани семейства, по отношение на които е образувана процедура за извеждане, се осигурява отделно настаняване, гарантиращо достатъчно лично пространство.

3. Задържани малолетни или непълнолетни лица имат възможността да участват в развлекателни дейности, включително в игри и дейности за отмора, подходящи за тяхната възраст, и — в зависимост от продължителността на престоя им — имат достъп до образование.

4. Непридружените малолетни или непълнолетни лица се настаняват, доколкото е възможно, в институции, които разполагат със служители и оборудване, съобразени с потребностите на лица на тяхната възраст.

5. Висшите интереси на детето са първостепенно съображение при задържането на малолетни или непълнолетни лица до извеждането им.

Член 18

Извънредни ситуации

1. В случаите когато извънредно големият брой на гражданите на трети страни, подлежащи на връщане, представлява непредвидено голяма тежест за капацитета на местата за задържане на държава-членка или за нейните административни или съдебни служители, тази държава-членка може, докато трае това извънредно положение, да реши да допусне по-дълги срокове за съдебен контрол от предвидените съгласно член 15, параграф 2, трета алинея и да предприеме неотложни мерки по отношение на условията за задържане, които се отклоняват от посочените в член 16, параграф 1 и член 17, параграф 2.

2. Когато използва такива извънредни мерки, съответната държава-членка информира Комисията. Тя информира Комисията и веднага щом причините за прилагането на тези извънредни мерки престанат да съществуват.

3. Нищо в настоящия член не може да се тълкува като даване на разрешение на държавите-членки да се отклоняват от общите задължения за вземане на всички подходящи мерки, общи или специални, за да гарантират изпълнението на задълженията, произтичащи от настоящата директива.

ГЛАВА V

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 19

Доклади

Комисията представя на всеки три години доклад до Европейския парламент и до Съвета относно прилагането на настоящата директива от държавите-членки и, ако е необходимо, предлага изменения.

Комисията представя първия доклад най-късно до 24 декември 2013 г., като в този случай обръща внимание по-специално на прилагането на член 11, член 13, параграф 4 и член 15 в държавите-членки. Във връзка с член 13, параграф 4 Комисията оценява по-специално на допълнителното финансово и административно въздействие върху държавите-членки.

Член 20

Транспониране

1. Държавите-членки въвеждат в сила необходимите закони, подзаконови и административни разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива, до 24 декември 2010 г. По отношение на член 13, параграф 4 държавите-членки въвеждат в сила необходимите закони, подзаконови и административни разпоредби, за да се съобразят с настоящата директива до 24 декември 2011 г. Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби.

Когато държавите-членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или такова позоваване се включва при официалното им публикуване. Условията и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

2. Държавите-членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното си законодателство, които приемат в областта, уредена с настоящата директива.

Член 21

Връзка с Шенгенската конвенция

Настоящата директива заменя разпоредбите на членове 23 и 24 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген.

Член 22

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след датата на публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

*Член 23***Адресати**

Адресати на настоящата директива са държавите-членки, в съответствие с Договора за създаване на Европейската общност.

Съставено в Страсбург на 16 декември 2008 година.

За Европейския парламент
Председател
H.-G. RÖTTERING

За Съвета
Председател
B. LE MAIRE
